Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 59. Sreda, 26. julija 1933. Leto VIII.

Agonija v mednarodni politiki.

Dva največja problema, ki ju rešujeta dve mednarodni konferenci, sta takorekoč odpovedala. Razorožitvena konferenca v Ženevi je bila odgodena, ker »je treba prej rešiti nekatera vprašanja na londonski svetovni gospodarski konferenci,« a londonska gospodarska konferenca je bila te dni odgodena, ker ni bilo mogoče doseči soglasja, niti o čem naj se najprej razpravlja. Razne delegacije imajo tako različna »načela« o ureditvi tega vprašanja, da konferenca ne more najti baze, na kateri naj bi se vsaj hotelo približati k takemu ali takemu cilju. Če zahteva del delegatov, da se reši vprašanje vojnih dolgov, odbija to drugi del; če zahteva del zlati standard, ga odbija drugi; če zahteva del jasnost z Nemčijo, z Zedinjenimi državami, se ogibljejo odgovoru te. In tako so na konferenci govorili in govorili ter napravili v mednarodni politiki še večjo zmedo, ker se na konferenci ne razpravlja o sporazumu, marveč borba med posameznimi skupinami, — ki varujejo vsaka svojo korist, prestiž in svoj vpliv. Delegati na londonski konferenci nimajo skupnega interesa na ureditvi gospodaskih splošnih razmer, marveč imajo le interes, kako bi vsak svoje postojanke utrdili in ojačili. Skoraj bi rekli, da je predsednik angleške vlade Macdonald naiven, če misli, da bo uredil svetovno gospodarstvo s tako konferenco, ki noče ničesar slišati o črtanju vojnih dolgov in nesebičnosti v interesu splošnosti. Marsikaj bi bilo mogoče olajšati z ureditvijo gospodarskih razmer, toda na konferenci bi morala zavladati prava demokracija držav kot predstavnikov splošnosti.

Zato so morali konferenco odgoditi do jeseni.

Enako kritično je vprašanje razorožitvene konference. Predsednik razorožitvene konference, bivši angleški zunanji minister v delavski vladi, ima nedvomno najresnejšo in najiskrenejšo voljo, da provede na razorožitveni konferenci efektivne uspeh. — Toda tudi ta konferenca je bila odgodena, da »prej pokaže londonska gospodarska konferenca svoje sadove«. Londonska konferenca je zapadla agoniji. Sadov ni. Henderson je odšel na potovanje po Evropi. Obiskal je Pariz, Rim in Berlin. Od tam nadaljuje pot v srednjo Evropo. Henderson je idealist in uverjen, da more svet vsaj v vprašanju razorožitve napraviti povoljne pozitivne sklepe in vrniti čut varnosti in trajni mir.

V Berlinu so Hendersona sijajno sprejeli. Rekli so, da je prav Henderson kot angleški zunanji minister, umaknil vojaštvo iz Porurja. Ker je Henderson že takrat uvidel krivičnost zasedbe Porurja, smatrajo, da bo tudi v bodoče kot nevtralec zastopal pravično stvar. Nemški pokloni so maloverjetno iskreni.

Henderson bo obiskal tudi druga glavna mesta ter skušal najti bazo za nadaljnja posvetovanja na razorožitveni konferenci. Toda tudi Hendersonova plemenita stremljenja bodo le tedaj uspela, če bodo narodi stali za njim in kategorično **zahtevali razorožitev.**

Igranje z mednarodnimi konferencami je krinka. — Pravijo sicer, da so na teh konferencah zastopane države, toda v premoči so kot delegati in razni strokovnjaki. Države, to je splošnost, žrtvujejo milijarde za te konference.

Gospodarska konferenca je borba držav med seboj; razorožitvena konferenca je problem miru, ki bo le tedaj obrodila koristne sadove, če bo delavski razred na pravem mestu.

Bolgarski socialisti za vzhodni pakt.

Vsako novo nastalo situacijo je treba izrabiti za konsolidacijo socialističnega gibanja.

Mi smo s svoje strani pozdravili ustanavljanje vzhodnega pakta, ki so se mu pridružile skoraj vse države jugovzhodne Evrope. S tem paktom se obvezujejo, da se med seboj ne bodo napadali s silo. Izrazili smo željo, da pristopijo temu paktu še tudi Avstrija, Madžarska, Bolgarska in Turčija. Ta pogodba o nenapadanju je predpogoj bližnjega sporazuma med malimi narodi na jugovzhodu Evrope, ki se morejo samo na tak način varovati pred apetitom osvojevalnih velikih držav.

Razumljivo je, da je sklenitev pakta o nenapadanju med vsemi državami, ki obkoljajo Bolgarsko, vštevši pri tem še sovjetsko Rusijo, moralo težko zadeti majhno in slabotno Bolgarijo, ki se čuti osamljeno in odcepljeno od drugega sveta. Glavna ovira pristopa Bolgarske k paktu o nenapadanju pa je določba, ki zahteva, da ne sme nobena pogodbenih držav dopuščati na svojem ozemlju tolp, ki bi z orožjem vpadale v ozemlje sosednje države. Vmes je tukaj takozvana revolucionarna macedonska organizacija, katere terorističnih akcij bolgarska vlada noče ali ne more preprečiti. Bolgariji se sicer ne more odrekati pravice, da mirnim potom skuša uveljaviti svoje nacionalne zahteve. Toda vzdrževanje terorističnih tolp je sredstvo, ki onemogoča vsakršni mirni sporazum. Odprava teh tolp je vsekakor nedvomni predpogoj za pacifikacijo Balkana.

Veselimo se, da smo v tem vprašanju soglasni z bolgarskimi socialisti. V strankinem glasilu »Narod« je objavil najvidnejši predstavnik stranke, sodrug dr. Krsta Pastuhov članek »Zunanja politika Bolgarije«, v katerem govori o vzhodnem paktu ter razpravlja o vprašanju, če li je potrebno, da pristopi tudi Bolgarija. O tem piše sodrug Pastuhov:

»Čas je, da se prekine z naziranji in ravnanjem iz prošlosti ter da se navzamemo evropske mentalitete. Potrebno je, da poiščemo prilike in pristopimo sličnim mednarodnim aktom, da s tem pokažemo svojo dobro voljo za mir z vsemi deželami. Zlasti, kadar se od nas zahteva, da se odrečemo manjšinske zaščite, pravici do revizije pogodb ali da se odrečemo ozemlju. Čete, tolpe in druge ilegalne akcije, katerih odpravo zahteva ena določba vzhodnega pakta, ki ga je podpisati, je ozira za nas, ki se pa da preprečiti. Za povojno dobo izgledajo ti kot ostanki iz kamenite dobe. Država, ki hoče z novimi metodami lečiti težke rane prošlosti, je treba, da čim prej likvidira z raznimi neumnostmi.«

»Oziraje se na obe navedeni stališči nastane zame konkretno vprašanje, ali naj Bolgarija pristopi k vzhodnemu paktu s tem, da se podpiše poleg balkanskih zmagovalcev na pogodbi in jaz odgovarjam »da«, čim nas pozovejo ali diplomatskim potom, da odpravimo navedene ovire. Izolirana Bolgarija naj sama opusti osamljenost in dosedanje postopanje. Na ta način ne bo poginila v razburkanem morju, marveč se bo rešila na Avarat«.

Močna pest pruskega notranjega ministra.

Pruski notranji minister Göring je izposloval poseben zakon, s katerim uvaja preki sod pred posebnimi sodišči za vse delikte proti režimu ali proti fašističnim organizacijam. Jasno je, da bodo ta sodišča pristranska proti vsem drugim pripadnikom bivših strank. Göring sam priznava, da strankarstvo ni odpravljeno in da so v fašistični stranki razne struje. S temi sodišči se da zagotovilo fašističnim organizacijam, da so pod zaščito režima.

Izredna sodišča izrekajo smrtne obsodbe in ječo dosmrtno ali do 15 let in to po večini delikta. Pod zakon spadajo umori fašistov, hujskanje k umoru, ponudba za umor, širjenje vesti o fašističnih grozodejstvih, širjenje in uvažanje političnih tiskovin iz inozemstva po državi itd.

Radovedni smo, če bo ta zakon utrdil fašistično fronto? Prepričani pa smo, da bo zakon rodil — rodil denuncijantstvo in korupcijonizem.

— — —

Rusija bojkotira Nemčijo.

Švicarska »National - Zeitung« pravi: Ruskih naročil je bilo zadnje leto mnogo sto milijonov. Sedaj niso več omembe vredna. A. E. G., ki je največ zaslužila, že tri mesece ni videla nobenega ruskega agenta več.

Mandžurija dobi kralja?

V Mandžuriji nameravajo bivšega kitajskega cesarja vzklicati za kralja.

Francozi ne marajo Hitlerja.

Predsednik razorožitvene konference Henderson je želel, da bi se sestala francoski ministrski predsednik Daladier in nemški kancler Hitler. Skoraj vse francosko časopisje pa odklanja vsakršne razgovore o razoroževanju s Hitlerjem. Pač pa obišče Daladier v Italiji Mussolinija, da se z njim razgovori o vprašnjih, ki med Francijo in Italijo še niso razjasnjena.

Tudi poljski rudniški posestniki hočejo reducirati plače rudarjem. Rudniški posestniki na Poljskem so odpovedali kolektivne pogodbe z rudarji in plavžarji ter hočejo reducirati plače za 20 odstotkov. Pogajanja z delavskimi organizacijaim se vrše. Katoviški plavži »Königshütte« so odpustili 1500 delavcev in nad 100 uradnikov. Odpusti so se izvršili v strah drugemu delavstvu.

Okoli obnove političnega udejstvovanja.

Mi in ruski boljševiki

Piše Živko Topalović.

Pomanjkanje politične diskusije je povzročilo med nami samimi mnogo nejasnosti. Taka nejasnost med nami vlada v vprašanju našega zadržanja napram boljševiški vladi v Rusiji. Mnogo je sodrugov, ki mislijo, da je treba boljševiško taktiko za naše razmere odkloniti. Ali, ker so boljševiki v Rusiji že enkrat na vlada, da jih je treba podpirati, jih smatrati kot socialistično vlado in s simpatijami spremljati njihovo delo. To je vsekakor zelo komodna teorija, kakor nalašč ustvarjena, da bi se z njeno pomočjo pri nas mogli pridobiti i komunisti i nekomunisti. Ali je ta teorija nevredna socialista. Za nas ni boljševizem, pač pa za Rusijo. Mi hočemo demokracijo, za Ruse ni drugega kot vlada škornja in pesti. Nekateri Angleži smatrajo, da je to čisto v redu. Rusi so se navadili, da bodo pod peto, da pijejo čaj in močno žganje ter da se pokore enemu gospodarju. Pa naj jim bo, mi pa smo višji narod, višja kultura in za to nočemo ruskih metod v življenju, pač pa nam je popolnoma prav, ako Rusi tonejo v nekulturi, ali pa, če se pri njih vlada z nasiljem. Take teorije mi ne moremo osvojiti.

Naravno je, da taktične razlike med socialističnimi strankami raznih držav morejo in morajo postojati. Vendar pa te razlike ne morejo biti tako globoke, da bi se med seboj ne samo razločevali, ampak tudi borili in se celo eden drugega zmerjali z izdajalci. Boljševizem predstavlja neko gotovo teoretično in praktično politično doktrino, katero moramo ali osvojiti ali zavrniti. Ako so boljševiške metode boja in dela dobre za Rusijo, potem so, več ali manj prikrojene, dobre tudi za ves ostali svet, pa tudi za nas. Ali ako one za naše razmere niso dobre, potem je naša doljžnost, da smo solidarni z ruskimi socialisti, kateri odklanjajo boljševizem tudi za Rusijo. Ako ruski boljševiki preganjajo v Rusiji naše socialistične somišljenike na prav tak način, kot jih preganjajo fašisti, potem nimamo nobene pravice, da z boljševiki ljubimkamo. Popolnoma prav imajo boljševiki, ako take politične špekulacije in takih političnih špekulantov ne trpe. Ali si, bratec, boljševik in me požreš celega, kakor sem ter delaš tudi v svoji državi tako kot jaz, ali pa si odkrit in časten moj nasprotnik, pa naj se torej ljudje odločijo za eno ali drugo. Kdor misli, da lahko sedi na dveh stolih, ne more sedeti nikdar tako široko, da se ne bi, ako se mu stola izpodmakneta, vsedel med obema stoloma na tla.

Mi si ne moremo in ne smemo prikrivati našega prepričanja o tem, da je boljševiški poizkus nasilnega vladanja manjšine, uvajanja socializma z divjim rušenjem želj, potreb in življenjskih interesov velike večine ljudstva, ustvarjanje nove priviligirane manjšine proti tlačeni večini družbe pot, katero mi odklanjamo. Mi nočemo po tej poti, ker ne verjamemo, da more dovesti do socializma, ampak obratno, ker smo mnenja, da se na ta način socializem samo kompromitira. Nasilno vsiljevanje socializma stotinam milijonov ruskih kmetov s strani treh milijonov ruskih komunistov ustvarja v kmečki masi divjo mržjo do vsega, kar je delavsko

in socialistično. Radi te postoječe mržnje ne more vlada v Rusiji dati nobene, niti najmanjše politične pravice masi, in tak »socializem« se mora stalno in sistematično braniti z vse večjim nasiljem in uvajanjem vse večje brezpravnosti. Ta nezadovoljna masa, bez pravice organiziranja in kritike, popolnoma razorožena in postavljena pod najstrašnejšo strankarsko policijsko kontrolo, si ne more v miru pomagati z nobeno pobuno, kakor tega ne morejo neoborožene mase spričo strašne premoči tehnično oborožene vlade storiti nikjer. Ali ako se zgodi, da bi kakršenkoli mednarodni dogodek oslabil oboroženo silo boljševiške vlade, potem bo vse to, kar je v Rusiji bilo storjeno pod imenom »socializma«, spremljano od krvave mržnje stomilijonske kmečke mase, korenito uničeno, da na veke dolgo ne bo opaziti niti sledu tega. Z nasiljem in draženjem kmeta so ruski boljševiki ustvarili predpogoj, da more v Rusiji s čvrsto voljo ogromne večine ljudstva nastati najčrnejši fašizem in to v trenutku, ko bi boljboljševiška diktatura le za dlako izgubila na svoji moči. Potrebni bi bili celi vekovi miru in terorizma, da bi se boljševikom posrečilo izkoreniniti kmeta in njegove lastninske instinkte. Ali, ako ne bo miru, potem se zna zgoditi, da bo v Rusiji zavladal fašizem v trenutku, ko bo v Evropi zlomljen. Mi pravimo, da na bajonetih ni mogoče sedeti in da se s silo bajonetov ne more ničesar zdravega in trajnega ustvariti. To velja tudi za Rusijo, to velja tudi za boljševiški poizkus nasilnega vpeljavanja socializma, po izginjajoči manjšini. Nikar se ne dajmo pustiti premotiti po socialističnih ciljih boljševikov. Slaba metoda more upropastiti najboljši cilj. Najboljši nameni nič ne veljajo, ako zaidemo na napačna pota.

(Dalje prihodnjič.)

Gandhi ostane na svobodi. Gandhi oznanja v Indiji še nadalje nepokornost. Podkralj ga pa zaraditega ne mara več zapreti, marveč prepušča odločitev vladi v Londonu.

Zopet črni dan na New-Yorški borzi. Zadnje dni je vladala na New-Yorški borzi prava panika. Splošni padec tečajev je povzročil izgubo 3 milijard dolarjev. Največja New-Yorška banka Hariman je ponudila svojim vlagateljem poravnavo s 50 odstotki.

LETOŠNJE KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

bodo posebno lepe. Med njimi bo tudi znamenita knjiga »Dialektični materijalizem«. — Plačajte članarino 20 Din že zdaj!

Poslušaj, kaj so storili angleški delavci za svoj časopis.

Delavski list — dva milijona čitateljev.

Angleški delavski list Daily Herald« je pred nekaj dnevi s ponosom objavil vest, **da je prvi angleški dnevni list — in vsega sveta — ki je dosegel 1. julija t. l. povprečno naklado 2,000.000 izvodov.** Angleži se silno čudijo, kako je mogel ta list z majhnimi finančnimi sredstvi tako utrditi svoje stališče ter posekati vse druge tudi bogate liste, ki imajo za seboj razne bogate koncerne. To je v resnici čudo svoje vrste.

Kakor je znano, se Daily Herald« razločuje po svoji obliki in vsebini ter svoji organizaciji uprave od delavskega tiska po drugih deželah. List ni popolnoma strankarski, ker ga pripada do polovice angleškim strokovnim organizacijam in delavski stranki, in druga polovica neki meščanski izdajateljski firmi. Zaraditega njegova oblika in vsebina odgovarja bolj stremljenju, da si z lahko politično tendenco in majhno razliko od ostalega tiska privabi čimveč čitateljev. Zaraditega »Daily Herald ni socialistično borbeni in propagandni list, marveč list za množice s socialističnimi in napram delavstvu prijateljskimi tendencami. Ta smer je list dvignila pod strokovnim vodstvom današnjega glavnega urednika Steevensona, kar znači velika naklada .

Angleško delavstvo je torej popopolnoma opravičeno ponosno na ta rekord.

— — —

Pred politično krizo v Nemčiji?

Nemško ljudstvo spoznava pravo lice kapitalističnega fašizma.

V Nemčiji se razvijajo razmere prav tajinstveno. Hitlerjev socializem je kratkomalo zatajil vse točke svojega socialno-političnega programa. Na drugi strani je pa množica Hitlerjevih pristašev, ki so socialno-politični program jemali resno. Tako je fašizem razbil sicer marksistične in druge stranke, ni pa razbil razrednega prepričanja in odpravil delavskih interesov. V fašizmu delujejo sedaj predvsem tri smeri. Prvič Hitlerijanizem kot fašizem, drugič fevdalizem in velekapital in tretjič delavske množice kot delavski razred. Med temi tremi je kompromis nemogoč, zato pričakuje Nemčija sama in tudi že mednarodna politika še novo revolucijo v Nemčiji, o kateri je težko že danes prorokovati.

Novo revolucijo v Nemčiji bo zlasti pospešila bodoča zima. Že danes je gotovo, da bo prihodnja zima v Nemčiji silno neprijetna. Gospodarstvo, razen vojne industrije, se ne razvija in se tudi ne more, ker se že sedaj razvija tajni gospodarski bojkot proti Nemčiji. Bodočo zimo nastane v Nemčiji občutno pomanjkanje in poveča se glad. Take razmere pa bodo kot nadaljevanje velikega fašističnega navduševanja spomladi prav dobra podlaga za novo, reakcionarnejšo ali naprednejšo smer, ki bo, če bo sposobna, izvedla novo revolucijo, ki se v Nemčiji pripravlja.

Zdi se nam, da drugega izhoda ni, ker izdajstva programa nemški narod, čeprav je drvel za fašizmom, ko je nahujskan šovinistično, ne bo pozabil.

Demagogija vleče nekaj časa, laž pa ustvarja revolucijo.

Doma in po svetu.

Pravijo, da so jugoslovanske dolgove uredili. V pariških finančnih krogih govore, da se pogajanja jugoslovanske vlade z raznimi upniškimi organizacijami završe. Francoski upniki sprejmejo triletni moratorij. V tem času se bodo transferirale obresti v višini 10% v inozemske valute, za ostalih 90% bodo pa izdane 5% obligacije z amortizacijskim rokom 25 let.

Zaposlenost delavstva v dravski banovini v mesecu juniju t. l. Zaposlenost delavstva v dravski banovini, ki je zavarovano pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, je meseca junija popustilo. Padec zavarovancev je znašal napram lanskemu juniju 4.077 članov. Ženski člani so pa narasli za 134 članic, kar je pripisovati razvoju tekstilne industrije. V tekočem mesecu (juliju) se je pa število zaposlenih nekoliko zvišalo, in sicer za okoli 2000 zavarovancev. Povprečna mezda je nekoliko nazadovala, kaže pa, da se v juliju zopet popravi. Vzrokov padcu zavarovanja je več, nekaj deževje, nekaj pa denarna kriza.

Kriza in konkurzi. Mnogo je podjetij, ki propadejo zaradi komanjkanja denarja in splošne denarne krize. Prav mnogo je pa konkurzov, ki so po zakonih kaznjivi, ker so namerni ali pa imajo celo sleparski namen. V beograjski »Politiki« je priobčil dr. Radoja Vukičević članek, v katerem pravi, da 90% konkurzov vsebuje danes kaznjiva dejanja, kaznovanih je pa le 2%. Pisec se sklicuje na neko firmo v Beogradu, katere lastnik je z lažnjivimi konkurzi zaslužil v petih letih 35 milijonov dinarjev. Še hujše se pa slepari v bančnem svetu. Največ bank je propadlo v dobi konjunkture. Hranilci so izgubili vse. Bivši bankirji pa dobro žive.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Najbogatejši ljudje so ogoljufali državo. V Novem Sadu so prišli na sled veliki milijonski davčni slepariji, v katero so zapletene najbogatejše tamkajšnje osebe. Pod raznimi pretvezami in napovedbami, ki so jih podali davčni oblasti, jim je ta odpisala milijonske zneske. Te ljudi bi bilo predvsem treba naučiti, da dajo državi, kar je njenega. Dogodek dokazuje, da ima država premalo kontrole nad izkoriščevalci naroda in države.

Profesor dr. Blumenthal vseučiliščni profesor v Beogradu. Berlinski vseučiliščni profesor, ki ga je nemški fašizem pregnal, je bil poklican na beograjsko vseučilišče na medicinsko fakulteto. Blumenthal je znan specialist za raka.

Nov umor v Bolgariji. V južni Bolgariji je bil ustreljen agrarski poslanec Hussejn Hadži Salibov. Ustrelila sta ga dva Turka iz maščevanja.

Dr. Beneš in Gömbös se bosta posvetovala. Madžarski ministrski predsednik Gömbös potuje zopet v Rim. Ob istem času se bo nahajal v Rimu tudi čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš, kjer se bo razgovarjal z ogrskim ministrskim predsednikom o rešitvi podunavskega problema.

Nemška letala so zopet krožila nad Tirolsko in Solnograško ter trosila nacijonalno - socijalistične propagandne letake. Avstrijski policijski eroplani so jih pregnali.

V Avstriji so aretirali dva nacijonalna socijalista, ki sta prišla iz Nemčije v svrho, da izvršita atentate na člane avstrijske vlade.

Blok držav proti nemškem imperialističnem fašizmu. V Rusiji so mnenja, da je potrebno ustanoviti blok držav, v katerem bi bile Francija, Italija in Rusija s svojimi zaveznicami, proti nemški imperialistični politiki. Ta blok bi imel predvsem nalogo očuvati teritorialno nedotakljivost držav.

Konkordat med Nemčijo in Vatikanom je bil definitivno podpisan v četrtek, dne 20. t. m. v Rimu.

Komedija s požigom nemškega parlamenta se bo končno zaključila meseca septembra. Van de Lubbe, ki so ga fašisti označili kot požigalca, bo stal pred sodniki in bo morda tudi obsojen, češ, da je on zažgal nemški državnozborski parlament tik pred zadnjimi volitvami. Komediji pa, seveda, nihče ne bo veroval, ker je bil požar organiziran in z vednostjo nekaterih fašistov izvršen.

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe. 50

Čujte torej zgodbo o ponvi.

Če greste, na primer, v konzum, si lahko vendarle, ne glede na gnječo in neprijazne poglede kupovalcev, kupite ponvo. In niti ne drago. Tri rublje sedemdeset — srednja ponev. Pokrov in ročaj brez doplačila. Častna beseda, to ni drago! Cenejše tudi ni mogoče dati. Saj se itak tudi lahko takorekoč prodaja z izgubo. Samo deficitno blago. Ker visi toliko nabavnih stroškov na blagu. Iz Leningrada v Moskvo in nazaj.

Tu se ne da nič reči. Takšna ponev ni, ko enkrat zapusti tovarno, tako draga — okroglo dva rublja. In takšna ponev se izdeluje pri nas v Leningradu. Po naročilu iz Moskve.

Tako vzamejo ljudje te lepe dverubljevske ponve z ročaji in jih peljejo v Moskvo, v naše rdeče glavno mesto, v Gum.

In v Gumu ogledujejo s samozadovoljstvom te naše ponve, narede nekoliko hokus-pokus, se vozijo po računalu sem in tja in ukažejo, odpeljati ponve na skladišče v Leningrad. Časopisje piše vedno o tem:

Uprava Gum-a je naročila iz Leningrada kovinasto posodo, dala je prepeljati v moskovsko skladišče in jo nato z Moskve poslala v Leningrajske trgovine.

Tako se to upravlja. Tja in nazaj. Tako se vse zaokroži, ali bolje naokroži. Sreča samo, da teh ponev ne vozijo v internacionalnih spalnih vozovih, zakaj potem bi cene skokoma skakale kvišku.

Tako pa zadeva ni prav nič draga. Lepa simpatična ponev, ki je bila v Moskvi na obisku, ni dobila vkljub daljnemu potovanju nobene luknje in stane z vsem samo tri rublje sedemdeset. To vendar v resnici ni drago.

In vi vedno nekaj godrnjate...

O človeku.

In če že na vsak način hočete nekaj o človeku, prosim. Znam tudi o človeku. Samo, da ne boste užaljeni!

V jeseni so pripeljali na Sahalin delavce. Tam na Sahalinu je nekaka japonska koncesija. Dokaj plodonosna. Petrolej.

Japonci torej potrebujejo delavce.

In kje se dobe ti strokovnjaki?

Petrolejski strokovnjaki so, razumljivo, kje?... V Baku. Na drugi strani sveta, takorekoč.

Vzeli so torej tam dvesto osemnajst delavcev in uboge hudiče prepeljali na Sahalin.

Peljali so jih, peljali.

Dalje kot en mesec so jih peljali.

Pripeljali so jih na cilj.

Rekli so po japonski: — pripeljali smo jih sem, prosimo.

Japonci so rekli:

»Da,« so rekli, »merci!, hvala lepa. In koga ste nam pripeljali?«

»Pripeljali smo vam,« so rekli, »petrolejske delavce, čistilce. To zato, ko vendar, kakor se nam zdi, pridobivate petrolej.«

»Brezdvomno,« so rekli, »da pridobivamo petrolej, vendar mi potrebujemo sedaj čisto druge strokovnjake. Na vsak način potrebujemo vrtalce. Strokovnjake v vrtanju, takorekoč. Čistilcev imamo sami še preveč...«

Odpeljali so jih torej nazaj v Baku. Mesec dni, zdi se mi, so jih vozili.

Pomote, samoobsebi razumljivo, se zgode povsod. Ali, bodi kakorkoli, takšno daljavo prevažati dvestoosemnajst ljudi — to stane vendar nekaj denarja. To vendar niso, razumete, tikakšne ponve.

No, samoobsebi razumljivo, nekdo je bil zato pozvan na odgovornost. »Izvestija« so javila, da je dobil pokoro.

No in če že sedi! Žre na državne stroške. In to naj bo v korist?

Dragi moji, tako vendar ne gre: Baku in nazaj! Sramota, častna beseda!

(Dalje prihodnjič.)

Židi ne marajo bojkotirati Nemčije. V Londonu so imeli židovski kapitalisti konferenco, na kateri so zatevali radikalnejši, da se nemško blago v Angliji bojkotira. Po burni razpravi so bojkot nemškega blaga odklonili s 110 glasovi. Za bojkot je bilo samo 27 udeležencev. — Marsikomu se bo zdel ta sklep čuden. Pa ni. V Nemčiji so preganjali in še preganjajo židovske kramarje, profesorje, umetnike, delavce, ne pa židovskih kapitalistov. S temi so se fašisti pobratili. Zato židovski kapitalizem ni za bojkot Nemčije. Kaj briga židovske kapitaliste stotisoč židovskih profesorjev, umetnikov, pisateljev in delavcev!

Trocki v Francijo. Leon Trocki je odpotoval v Francijo. Ni pa še gotovo ali bo prebival v Parizu ali v Marselju. S seboj ima ženo in še pet oseb.

Ljubljana.

Anton Likozar umrl. V Ljubljani je umrl vpokojeni nadučitelj in dolgoletni občinski svetovalec Anton Likozar. Likozar je bil silno navdušen naprednjak, sicer pa socialno čuteč človek. Rojen je bil 11. decembra 1857 na Primskovem na Gorenjskem.

Načrt za novo kopališče v Ljubljani. Ljubljana je dobila v zadnjih desetih letih mnogo kopališč. Izdelala je tudi načrt za kopališče v Prulah na takozvani »Špici«, kjer se razteka Ljubljanica del po Gruberjevem kanalu del skozi mesto. Kopališče bo takorekoč v mestu in razmeroma veliko, dočim sedaj v mestu ni večjega kopališča.

Maribor.

Razbijači delavskega pokreta so v zadnjem času zopet pridno na delu. Delavcem obetajo nebesa na zemlji, da bi jih pridobili za svoje namene. Toda delavstvo v privatnih obratih se je marsikaj naučilo od železničarjev, ki so danes gotovo ena najbolj izkoriščanih panog delavstva. 35.000 železničarjev, pravijo, stoji v nacionalni fronti, in vendar zgubljajo železničarji od dneva do dneva svoje v trdem boju priborjene pridobitve. Delavstvo to prav dobro vidi, zato gospodje je vaš trud zaman. Delavstvo si tudi prav nič ne želi okusiti sladkosti italijanskega ali nemškega fašizma, ki je našel tudi med nekaterimi sicer nad stoodstotnimi Jugoslovani svoje oboževalce. Kajti vzgledi nemškega in italijanskega fašizma, kako si isti zamišlja rešitev socialnih problemov, so vse prej kakor pa vabljivi. Delavstvo se zaveda, da si bo svoj položaj zboljšalo le, ako bo složno in organizirano v svojih svobodnih strokovnih organizacijah. Zato proč z razbijači delavskega pokreta.

V zasluženi pokoj odhaja te dni zopet večje število železniških delavcev, ki so bili uslužbeni v delavnici drž. železnice. Svoj čas so bili železničarji upokojitve veseli, danes pa jih obhaja strah, ker so pokojnine tako nizko odmerjene, da ne zadoščajo za najskromnejše življenjske potrebščine.

Smrt v dravskih valovih. V noči od pondeljka na torek je našel smrt v dročih valovih Drave asfaltni delavec Kaiser. Ob 1. uri ponoči se je vozil s svojima dvema sinovoma v čolnu. Na še nepojasnjen način se je čoln prevrnil. Kaiser in oba sinova so padli v vodo. Starejšemu sinu se je posrečilo, da je izvlekel mlajšega na suho, očeta pa jim je odnesla voda izpred oči.

Novo sredstvo za škropljenje cest preizkušajo te dni na Rotovškem trgu. Vodi se primeša oljnato tekočino, kar veže prah za daljšo dobo, ko že voda izhlapi. To novo sredstvo je baje zelo poceni.

Radi suma, da je zagrešil uboj, ki se je izvršil te dni ob državni meji, kjer je nekdo nekemu posestniku v prepiru prerezal z britvijo vrat, je bil od avstrijske oblasti aretiran neki ruski begunec. Domneva se, da je osumljeni identičen z Vasilijem Radinom, ki je bil pred dnevi od tukajšnje oblasti izgnan kot nadležen tujec v Avstrijo.

Nočno lekarniško službo vrši do 30. t. m. lekarna »Pri zamorcu« v Gospodski ulici.

Točenje alkoholnih pijač. Ker se množijo prijave radi neupravičenega točenja alkoholnih pijač (tudi sadjevca), se prebivalstvo v lastnem interesu opozarja, da bo mestno načelstvo brez izjeme vsak tozadevni prestopek najstrožje kaznovalo. Pripomni se, da so globe po obrtnem zakonu in takse po taksnem zakonu občutne.

Protituberkulozna liga prosi, da se zbirki dinarskega prispevka, ki se vodi in redno vsak mesec kasira pri hišnih lastnikih, pridruži čimveč hišnih najemnikov. Finančni efekt tega nizkega prispevka je odvisen le od množine podpornikov in bi bilo vsled tega želeti, da se klicu lige odzovejo solidarno prav vsi najemniki in hišni posestniki.

Našla se je zlata ura z zapestnico. Poizve se v upravi lista.

Za šolsko deco kupujte le pri nas na Slomškovem trgu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d. d.

V razgovoru z našimi delavci.

Zanimivosti iz naših delavskih naselbin.

Redke so novice, ki jih prinaša naše delavsko časopisje iz delavskih naselbin. Le redko se oglašajo v predalih našega lista tisti, katerim je namenjeno. Zgoditi se mora res že nekaj posebnega, da najde novica iz delavskega kraja pot v delavski list. Pa kdo bi se temu čudil: Okorna je delavčeva roka in mnogo jih je, ki le s težavo spravijo svoje misli na papir. Vsak ni ustvarjen za pisanje, če pa je imel kaj talenta, so mu ga, če le mogoče, že v rani mladosti ubili. Fant, glej, da boš močan, da boš znal vihteti kramp in lopato ter obračati plug, pisarjenje je učenost za gospodo, za tiste, ki jim denar in sreča utirata pot, da se popno na najvišje kline na lestvici življenja. Ko pozneje enkrat pride mlad človek sam do spoznanja, potem je navadno prepozno, potem je zamujeno težko nadoknaditi in največkrat se tudi še tako bistra glava — ki jih je med našim delavstvom na pretek — le nerada odloči, zaupati svoje misli papirju. Skromen in sramežljiv je naš delavec. Če ni siguren v pravopisu, ali pa, če ne najde pravih besed, da bi izrazil svoje misli, rajši molči in če je že prijel za pero, ga vrže zopet v kot in dene papir od sebe, da ne bi zopet prišel v skušnjavo.

Saj poznajo urednika in vedo, da bi jim poročilo popravil ali prepisal, ampak menda baš radi tega, ker ga poznajo, se sramujejo, da ne bi videl, kako slabi so v pisavi, čeprav tudi to največkrat niti res ni.

Pojdi, prijatelj, stopi med delavce, pa razgovarjaj z njimi, in zvedel boš novic na pretek, novic, ti rečem, ki ti odkrivajo življenje v delavskih centrih v vsej njegovi pestrosti.

Pridi in poslušaj:

Tam, kjer kopljejo svinčeno rudo,

v Mežiški dolini, živi v svojem jedru zaveden proletarijat. Trde življenjske izkušnje in mnogotera razočaranja ga niso potrla, prej bi rekel človek, da so mu utrdile njegov značaj. Pomanjkanje vlada v revirjih, v kraljestvu angleškega kapitala, kakor povsod na svetu, kjer kapitalizem prenaša krizo na delavska ramena.

Včasih je vladalo v dolini, do visoko gori pod mogočno Peco, vse drugačno življenje. Res, da ni bilo posebnega blagostanja, tudi brez trpljenja ni bilo, ali delavcu vsaj ni bilo treba biti v skrbeh za delo in zaslužek in družina ni bila v strahu, da bo jutri morda že ostala brez koščka kruha. Dandanes je drugače:

Od 1400 rudarjev in topilničarjev jih je ostalo morda še 700.

Polovico manj jih je kot poprej nekdaj. Pa ne mislite, da je temu kriva samo kriza. So še drugi vzroki, ki so dovedli do tega, da je podjetje lahko vrglo polovico delavstva na cesto. Eden glavnih vzrokov je racionalizacija, izpopolnjeni stroj v lasti in službi kapitalizma je tudi pri nas izpodrinil stotine delavcev. Drugi vzrok je priganjaški sistem, ki je izveden do potankosti. V pojasnilo naj navedemo samo, da v mežiškem rudniku danes nakoplje

20 kopačev 1000 in več vožičkov rude na dan, dočim jo je poprej enkrat 200 kopačev le 600 vožičkov.

To je ogromna razlika v produkciji, ki ne govori baš o krizi v svinčeni industriji, ampak nasprotno o konjunkturi, kakršna še ni vladala, kljub temu, da se danes dela v rudniku in njegovih napravah

samo po 4 dni v tednu.

Ta narastek pri kopanju rude gre torej izključno na rovaš delavca in skrajne izrabe njegove delovne sile, pa tudi na račun varnostnih naprav v rovih, kjer se je včasih kopalo z veliko večjo previdnostjo, kot se to dela danes.

Družba pa z doseženimi uspehi še ni zadovoljna, ona si hoče izbiti v današnjih časih se večji dobiček. To dela večkrat na zelo enostaven način s tem, da

izpremeni moškega v žensko.

»Čudežno operacijo«, ki se do danes še ni posrečila nobenemu učenjaškemu profesorju, izvrši svinčena družba s potezo peresa. Najprvo gre in odpove delavcu službo in ko ga na to zopet sprejme, mu da v podpis reverz, v katerem se delavec zahvaljuje družbi za njeno velikodušnost in obenem izjavlja, da se strinja s tem, da ne bo več plačan v smislu mezdne kolektivne pogodbi, ki predvideva za nad 18 let stare delavce Din 45 do Din 55 plače na šiht, ampak kot ženska (7. kategorija), ki pa prejema le Din 33. Da delavec in javnost ne bi morda mislila, da se v tem primeru godi komu kakšna krivica, stoji v reverzu še posebej pojasnjeno, da bo na novo sprejeti rudar za znižano plačo opravljal le kar žensko delo.

Družba skrbi za odpravo »socialnih razlik« — z znižanjem mezd.

V svoji veliki uvidevnosti in v skrbi, da ne bi nastale prevelike diference v plačah vsled skrajšanja delovnika, t. j. da ne bi oni, ki morajo kljub skrajšanju delovnika v rudniku biti polno zaposleni, vzbujali negodovanja pri svojih brezposelnih tovariših, je družba dne 26. avgusta 1932 odredila, da se za čas trajanja skrajšanega delovnega časa v rudniku in topolnici strojnikom vodnih central, ki kljub temu še vedno zaslužijo skoraj normalno število dni, zniža kategorijska plača od Din 53 na Din 46, kar odgovarja približno znižanju 10 odstotkov. Čim se uvede na rudniku in v topilnici zopet šestdnevno delo na teden, pravi obvestilo dalje, se bo zvišala tudi ta kategorija na normalno višino.

Ako bi družba ta odtegljaj na zaslužku strojnikom odračunavala, recimo v dobrodelne namene, v svrho podpore brezposelnih in njihovih družin, bi bila stvar še kolikor toliko v redu. Nikakor pa ni pravilno, ako družba okrnjuje zaslužek z izgovorom, ker drugi nič ali pa le malo zaslužijo, med tem pa ko od polno zaposlenih terja, da za zmanjšano plačo delajo toliko, kolikor so poprej, ko so še dobivali polno mezdo.

To je čisto navadno zniževanje mezd pod prav nerodno pretvezo. Ker gotovo se družbi v tem primeru ne gre za odpravo »socialnih razlik«, ampak izključno le za njen profit. Saj bi bila sicer družba diktirani odtegljaj svojim strojnikom že lahko vrnila, ker si ji je za to nudila prilika, pa tega vendar ni storila. Znati je treba, je rekel tisti, ki je kravo s svedrom drl, pravi narodni pregovor.

(Dalje prihodnjič.

Ptuj.

Tukajšnja podr. »Svobode« sklicuje izredni občni zbor, ki se bo vršil v prvi polovici avgusta. Sodrugi, ki so v zaostanku s članarino več kot tri mesece, naj takoj poravnajo zaostanek, ker sicer ne bodo imeli glasovanja. Vabila se bodo izdajala samo sodrugom in sodružicam, ki imajo plačano članarino. Sodrugi, med katerimi vladajo kakršnakoli nesoglasja, morajo vse te zadeve urediti pred razsodiščem, kdor bi iznašal kake govorice, ki ev. utegnejo škodovati organizaciji v javnosti, bo izključen. — Odbor.

Jesenice.

Proslava Mednarodnega zadružnega dne se je vršila v nedeljo, dne 23. t. m. na Jesenicah. Dopoldne ob 10. uri se je vršilo člansko zborovanje, na katerem so govorili zz. Cvetko Kristan, Anton Zugwitz in Ivan Šega, predsedoval mu je pa z. Joža Sušnik. Zborovanje ni bilo najboljše posečeno in je precej k temu pripomogel tudi dež, ki je začel pol ure pred tem prav pošteno liti. Vendar kljub temu uspeh tega zborovanja ne bo majhen, kajti zbrani zadrugarji so pazno sledili primernim izvajanjem govornikov. Popoldan se je pa vršila veselica, ki je prav lepo uspela in prav tako tudi vrtni koncert.

Celovški »Prijatelji otrok« na Jesenicah. V nedeljo, dne 23 t. m. je prišla na Jesenice skupina celovških »Prijateljev otrok«, oziroma »Rdečih postolk«, ki so napravili skupen izlet v naše kraje. Vodi jih vodja »Prijateljev otrok« s. Fred Abuja, uradnik Delavske zbornice v Celovcu s svojo soprogo in prišlo je 23 otrok, starih do 14 let: 14 dečkov in 9 deklic. Celovški otroci so šli v pondeljek, dne 24. t. m. skozi Vintgar na Bled, v torek morda na Golico in v sredo preko Stola ali preko Ljubelja nazaj na Koroško. Skrb za otroke je prevzela na Jesenicah v glavnem Zveza delavskih žena in deklet in nje članice so prevzele prav tako tudi otroke v prenočevanje. Prepričani smo, da bo poset teh sodružnih otrok na Gorenjskem otrokom in udeležencem nad vse ugajal in jih pri tem — dasi naknadno — prav prisrčno pozdravljamo. Upamo, da se bomo videli še večkrat v našem lepem predelu, in da bo ekrat tudi v naši moči, da jim ta poset vrnemo v njih in naši lepi Koroški. O poteku izleta bomo pa še poročali.

Spet jeseniški vodovod. Poletje je, pa se bo na Jesenicah začela spet stara pesem: primanjkuje vode. Na višje ležečih mestih sploh ves dan ne teče voda ali pa jo zaprejo, ne da bi ljudi obvestili, kdaj in kako ali pa da bi vsaj vsak dan enakomerno zapirali. Tako imajo ljudje vodovod, pa še prav drag vodovod in drago vodo, vode pa nič. Že lani smo omenjali, da je okrog Jesenice po hribih vode in izvirkov dovolj, pa naj se jih zajame in da ljudem vsaj vode! Toliko za danes.

Dekleta! Žene! Matere!

V Nemčiji divja fašizem!

Ta fašizem je prinesel nemškemu ljudstvu veliko obnovo:

bičati daje žene,
otroke uporablja kot talce,
mori delavce,
trpinči voditelje proletariata.

Ta fašizem krade premoženje delavstva, onečašča simbole, ki so mu sveti, pustoši njega domove in prostore, in razširil je smrtno tišino preko krvaveče in zasužnjene dežele.

Ta fašizem uničuje na tisoče ubožnih židovnih eksistenc, obenem pa pušča velike kapitaliste obeh plemen v popolnem miru; istočasno laže in vara ta fašizem gladujoče ljudstvo, da bo ta brezmejna beda, ki jo je povzročil povsem nedolžni skupini ljudi, zagotovila vsej veliki množici gladujočih kruha in dela.

Ta fašizem laže; in vsaka njegovih nizkotnih in nesramnih laži je uvod v nova zasledovanja, v nova preganjanja, v nove umore in v novo nečlovečnost.

Petdeset tisoč delavcev, zdravnikov, sodnikov, odvetnikov, učiteljev, uradnikov, profesorjev itd. se pokori v ječah in koncentracijskih taborih za svoje zločine: da so se borili za svobodo in mir, da so pozivali proletariat na boj proti njegovim izkoriščevalcem, da so stali na strani zatiranih proti zatiralcem.

Udarci z bičem za uboštvo, mučenje za odkrito mišljenje, svoboda in prostost pa za umor in rop, za zverinsko in cinično preziranje človeškega dostojanstva:

to so nagrade fašizma.

Fašizem druži z lakoto smrtni strah, goji stradanje, zaničuje in zasramuje bedo!

Ve matere te države!

Poglejte svoje otroke in spomnite se pri tem mater iz Nemčije!

Pomislite, kako strašna je usoda matere v vsaki deželi, kjer vlada fašizem!

Del mater mora skoprneti od bolesti, ko gleda kako padajo njihovi otroci kot žrtve morilcev, rabljev in mučiteljev, drugi del mora pa poginiti od sramu, če zre, kako postajajo njihovi otroci verni učenci Göbbelsa in Göringa, kako postajajo morilci, krvniki in mučitelji.

Matere!

Če ljubite svoje otroke, potem jih učite sovražiti fašizem!

Organizirajte velik križarski pohod proti sramotenju človeštva, proti lažem in barbarstvu!

Brezbrižnost in molk sta zločin nad Vami samimi, nad Vašimi otroci in nad Vašim razredom!

Dekleta! Žene! Matere!

Ve morate spregovoriti!

Po avstr. listih S—s.

Češki delavski zadružnik umrl.

Sodrug Jan Havránek umrl. Češko delavsko gibanje je zadela pred tednom dni težka izguba s smrtjo s. Jana Havránka, ravnatelja Splošne zadružne banke v Pragi. S. Havránek je bil rojen leta 1869 v Časlavi, bil je po poklicu knjigovez in že leta 1896 je bil soustanovitelj Produktivne zadruge knjigovezov v Pragi, ki jo je dolga leta tudi vodil. Ko se je češko delavsko zadružništvo osamosvojilo, je vstopil v sprednje vrste češkega zadružnega gibanja. Bil je soustanovitelj konz. društva praške »Včele«, dalje Velenakupne družbe konz. zadrug, leta 1907 pa Osrednje zveze čsl. zadrug, kjer je bil dolga leta podpredsednik. Po prevratu je s. Havránek zavzemal dolgo vrsto funkcij: bil je senator, član uprave centrale za mast, komisije za sladkor, za trgovino in obrtne zbornice, član trg. sveta, član odbora za kreditiranje izvoza, v katerih vseh ustanovah so imeli češki delavski konzumentje svoj vpliv. Postal je nato ravnatelj Splošne zadružne banke v Pragi, ki uspeva prav dobro in uživa podporo vsega delavskega gibanja v ČSR, dalje predsednik upravnega odbora delavske zavarovalnice »Čechoslavia« itd. S smrtjo s. Havránka ni izgubilo enega od vodilnih delavcev samo češko zadružno in delavsko gibanje, nego zadružno gibanje vsega sveta. Spominu s. Havránka čast!

Glavobol in njegovi mnogovrstni vzroki.

Glavobol je običajno znak kakšne bolezenske motnje v telesu, n. pr. v želodcu ali spodnjem telesu, v srcu ali v pljučih, v ušesih ali možganih. Včasih ga povzročijo čisto zunanji vzroki, kakor bivanje v slabo zračenih ali prenapolnjenih prostorih. Celo glad, ki povzroča, da možgani ne dobe dovolj krvi, ima lahko za posledico glavobol. Isti vzrok prinaša tudi malokrvnim ali slabo prehranjenim osebam glavobol, a tudi prenapolnjenost možganov s krvjo povzroča bolečine v glavi in je lahko pod nekimi pogoji celo nevarna.

Slaba prebava, pri kateri se razpadle snovi ne odstranijo pravočasno iz telesa, ima za posledico nekakšno samozastrupljenje, ki se javlja tudi v glavobolu. Isto tako nezmerno zauživanje alkohola in nikotina.

Neredek je glavobol zaradi slabih oči in primerni naočniki ga v takšnih slučajih čestokrat odpravijo. Nahod povzroča bolečine na čelu.

Vzroki glavobola so torej silno mnogovrstni in jih ne moremo odstranjevati vedno z istimi sredstvi. Izjemo dela samo takozvana migrena, ki je bolezen zase in jo lahko odpravimo dosledno na isti način.

Dve novi knjigi

ki služita k spoznavanju sodobne Nemčije.

Harry Domela: Lažni princ. Iz nemščine prevedel Stevan Milović. Izdajateljsko podjetje »Nolit« je izdalo kot najnovejšo knjigo svoje knjižnice spomine Harry Domele, ki je 1926 leta izzval svetovno senzacijo s svojim nastopom kot princ Wilhelm pruski, sin bivšega nemškega kronprinca.

Domela se je kot baltiški begunec potikal po celi Nemčiji in je delal kot hlapec, poljski delavec, po fabrikah — nekajkrat je bil aretiran in obsojen radi potepuštva in manjših sleparij vse v cilju, da bi na koncu svoje, naravnost filmske karijere izigral pretendenta na nemški prestol.

Globoko dojmovana in nenavadno značilna so ona mesta v njegovih interesantnih spominih, kjer popisuje razmerje nemških republikancev meščanov, predstavnike visokega plemstva, civilnih in vojaških oblastev napram navideznemu hohencolernskemu princu. Od najkonservativnejših do najdemokratičnejših krogov vsi tekmujejo v temu, da odkrijejo svoje monarhistično lice in da se solnčijo v sijaju in blesku cesarjevega vnuka.

Domelinovi spomini so danes močno aktuelni ter nam jasno pričajo in kažejo mentaliteto današnjih in tedanjih oblastnikov in velikega dela meščanstva nemške republike — in s tem doprinašajo k razumevanju razvoja razmer, ki danes vladajo v Nemčiji.

Oprema knjige je kakor vse Nolitove izdaje. Knjiga se dobiva v vseh knjigarnah — cena pa je kartonirani knjigi Din 30.— v platnu Din 50.—.

Druga knjiga pa je: **Hitler osvajač,** spisana po nekem nemškem politiku in v prevodu Stevana Milovića. Podnaslov: Razkrinkavanje legende in povrhu še dodatek pisma Romain Rollanda o Hitlerovi Nemčiji.

Pisatelj, vplivna osebnost v nemškem političnem življenju, popisuje dogodke, ki so dali povod imenovanju Hitlerja za kancleria rajha navznotraj najožjih političnih krogov v čigar rokah se nahaja oblast.

Cel svet še danes obstaja prepadeno in se sprašuje: kako se je vse to moglo zgoditi? Tu pa se najde odgovor. Jedka borba med navideznimi zavezniki takozvane harzburške fronte je ustvarila atmosfero »palaisa«, službenega stana predsednika rajha, ki je z vsakim dnem postajala težja in vse bolj zadušljiva. Borba za oblast nad 65 milijonov državljanov, ki nimajo pojma o teh revoltah v »palaisu« se vodi v intrigah, blufih in s pretnjami — toda »zavojevanje oblasti« se sestoji stvarno v temu, da veleposestniki vzhodne Prusije iščejo svojo rešitev pri Hitlerju. Hindenburg, ki je tudi pristaš te kaste, je pozabil zahvaliti se na izvolitvi, pozabil je na svoje obljube, da ne bo trpel strankarsko prevlado in predal je vso oblast nacional-socialistom.

Pruski junkerji, ki so se radi škandala »Vzhodne pomoči« čutili ogrožene v svoji parazitski eksistenci, so zaigrali v svojem obupu pred neizogibnim propadom »va banque« igro.

Bodočnost bo pokazala, če je bil njihov račun točen. Eno je medtem, že danes se točno prikazuje: da je nemški narod bil ogoljufan, da so besede o »štirinajstletnem herojstvu«, o »nacionalni revoluciji« in o »obči koristi, ki hodi pred osebno koristjo« le votle fraze, da Hitler ni noben revolucionarec, nikakšen »osvajač«, temveč lutka v rokah reakcije.

Tudi ta knjiga je sijajno opremljena s fotomontažo Bihalija, ki predstavlja vsekakor najboljši ilustrativni refleks sodobne Nemčije: Pred palačo »Dem Deutschen Volke« kopica knjig v plamenu in v okvirju si stojita Hitler in Hindenburg z roko v roki.

Cena knjigi v kartonu je Din 15.—, v platnu Din 30.—.

Obe knjigi toplo priporočamo v nadi, da služita tudi slovenskemu proletarijatu za jasen kažipot in pojmovanju o »valu fašizma kot poslednje etape propadajočega kapitalizma«. F. K.

Izplačevanje pokojnin

Izplačevanje pokojnin državnim upokojencem v inozemstvu. Finančno minstrstvo je izdalo pod št. 29.790/I od 10. julija 1933 pojasnilo glede izplačevanja pokojninskih prejemkov jugoslovenskim državnim upokojencem, ki sátalno žive ali so živeli izven ozemlja naše države. Po tem pojasnilu se bodo pokojnine tudi za naprej izplačevale v inozemstvu živečim našim drž. upokojencem le v roke pooblaščencev, ki so jih prizadeti upokojenci pooblastili, da zanje v naši državi prejemajo pokojnino, izplačano jim v dinarjih. V inozemstvo se torej pokojnine naravnost sploh ne bodo več nakazovale, niti ne v tuji valuti. Brez novega, posebnega dovoljenja fin. ministrstva se bodo izplačevale tudi v bodoče po pooblaščencih pokojnine tistim upokojencem, ki jim je bilo tako dovoljenje svojčas že izdano, čeprav je njegova veljavnost že potekla. Prejemali bodo pokojnino tudi vsi tisti drž. upokojenci v inozemstvu, ki so za navedeno dovoljenje že zaprosili, pa jim dovoljenje do 15. oktobra 1932 še ni bilo izdano. Finančno ministrstvo bo odločilo v vsakem primeru posebej, če se sme pričeti z izplačevanjem takim upokojencem. — Isto velja tudi za upokojence, katerim se pokojnina v inozemstvu ni izplačevala, ker njihove prošnje za dovoljenje uživanja pokojnine izven države (po § 157 uradn. zakona) niso bile do 15. oktobra 1932 še rešene, pa so se kasneje zato vrnili v domovino, a za čas bivanja izven države pokojnin niso prejeli. Tudi v teh primerih bo finančno ministrstvo odločilo za vsak primer posebej. Ne bodo pa mogli prejemati v bodoče pokojnin v inozemstvu vsi tisti upokojenci, ki sploh niso zaprosili za dovoljenje po § 157 u. z. ali jim je bila ta prošnja zavrnjena, oz. že izdano dovoljenje naknadno odvzelo. Če se le-ti vrnejo v državo, se bo vsem od dne povratka v državi pričela izplačevati pokojnina za bodoče, za čas bivanja v inozemstvu pa le tistim, katerim prošnja ni bila zavrnjena, oz. jim izdano dovoljenje ni bilo naknadno odvzeto.

Trgovina med Nemčijo in Rusijo vedno bolj peša. Sovjeti ne dajejo Nemčiji nič več naročil, zato pa temveč Poljski, Čehoslovaški in Franciji.

V Londonu se je ustanovil komite židovskih finančnikov in gospodarstvenikov, ki je sklenil izvajati strogi bojkot nemških produktov.

Esperanto.

Binkoštno potovanje madjarskih delavcev-esperantistov na Dunaj.

Binkoštni prazniki niso bili samo pri nas važni za esperantiste, temveč tudi drugod, kakor n. pr. v Avstriji, kjer se je poleg kongresa avstrijskih delavcev-esperantistov vršila tudi srednjeevropska konferenca esperantistov-socialistov, ki je imela za cilj ustanovitev njihove mednarodne organizacije. Razumljivo je, da je ta dunajska prireditev pritegnila lepo število sodrugov iz Madjarske, kjer je esperantizem med delavstvom jako razširjen.

V soboto, dne 3. junija je priplula svečano okrašena ladja z 760 madjarskimi sodrugi-esperantisti na dunajsko pristanišče, kjer je na obali Donave čakala nepregledna množica delavstva z zelenimi esperantskimi zastavami, ker je namreč reakcionarna avstrijska vlada prepovedala javno nošenje rdečih. Gostje so pa z ladje navdušeno pozdravljali domačine z rdečimi robci. Po izkrcanju so bili sprejeti od voditeljev esperantistov že na pristajališču, kjer je sodrug Jonas med drugim rekel, da se nošenje rdečih zastav more prepovedati, ne da se pa iztrgati iz src misli in čustev, ki jih nosi delavstvo v sebi in katerih simbol je ravno ta zastava.

Sledil je nastop pevskih društev iz obeh držav, ki so zapeli »Internacionalo«. Zvečer se je vršil v svečani dvorani svobodnih strokovnih organizacij na Dunaju pozdravni večer, ki je bil dobro obiskan in ki je končal uspešno. Posebno pozornost je vzbudilo madjarsko pevsko društvo s svojim petjem esperantskih, nemških in madjarskih pesmi.

Otvoritvi kongresa, dne 4. junija so prisostvovali vsi gostje, vendar so se pa potem delili, delegati so šli na važna posvetovanja, ostali gostje so se pa prepustili vodstvu domačinov, ki so jim razkazovali občinske stanovanjske hiše, kolonije, kopališča in drugo.

Popoldanska srednje-evropska konferenca je bila dobro obiskana, ravnotako večerna filmska predstava »Križarka Potemkin« predvajana v kinu Delavskega doma, ki je bil okrašen z dvema velikima sedmerobarvnima zastavama zadružnega pokreta. Tukaj so se srca vseh esperantistov do pozno v noč pogovarjala na njim svojstven način, ker je bilo treba izkoristiti čas do odhoda, ki je bil blizu.

Slovo je bilo tako za goste, kakor tudi za domačine bolj prisrčno kakor pa spredjem, ker so se sodrugi iz obeh držav zelo hitro sprijaznili radi skupnega esperantskega jezika.

Tudi to potovanje je pokazalo, da morejo taka mednarodna srečanja v veliki meri ojačati mednarodno solidarnost, posebno če se udeleženci poslužujejo tega toliko sposobnega sporazumnega sredstva, kakor je Esperanto.

Po — Socialista Esperanto — Servo.

Kongres esperantistov-delavcev ima deloma lokalni značaj, zato ga ne bomo opisali, pač pa bomo v eni izmed prihodnjih številk opisali tok srednje-evropske konference, čije plod je ustanovitev »Internacionale Socialistov Esperantistov« (I. S. E.). -ič.

Veronauk.

Po Adalbertu Baeso. — Iz esperanščine prevedel J. D.

(Konec.)

Za tema dvema dečkoma, ki sta zunaj klopi stoječ jokala, je kmalu na enak način prišlo pol razreda.

Ko je vstopil Hambor, je brez besed, po vrsti zagrabil stoječe dečke in skoraj s sadistično strastjo pretepel žrtve Andrasa in Boda. In ko je v dvorani odnehalo ihtenje po nedolžnem tepenih otrok, je z grozilnim glasom zakričal:

— Molimo . . —

Boda in Andrasi sta se v kratkem času tako izvežbala za svoj posel, da sta bila prava tirana v celem razredu.

V slučaju, da je Boda opazil pri katerem bombone, je takoj pristopil, rekoč:

— Daj! —

In gorje temu, ki mu ni dal.

— No, le počakaj . . . — je zagrozil in pred naslednjo uro verouka je že izpolnil svojo grožnjo.

Tako so imeli vsi strah pred tema dvema tiranoma, vendar so se nekateri naučili, kako morajo postopati. Sina okrožnega vodje pa sta se bala, ker jima je rekel, da bo tistega, ki se ga bo dotaknil, pustil po stražniku zapreti.

Sinovi drugih bogatašev so jima nosili razne stvari, n. pr. Freundl klobase, Pavel Bloh žemlje ali potice.

Poslej so le ti imeli mir pred njima in so lahko brez skrbi govorili, zato so pa delavski otroki morali več trpeti, ker sta hinavca iskala žrtve le med njimi.

In v šoli, kjer je učitelj Marko s trudom na lep način vzgajal, sta nastala dva sovražna tabora: korupcijonisti z Rodam in Andrasom na čelu ter bosonogi, kojih nedolžno trpljenje je v svojem bolečem otroškem srcu najbolj čutil Juhas.

Nesramnost obeh preganjalcev je postajala čim bolj nevzdržljiva. Ni ju več zadovoljevala potica in klobase, prisvojati sta si začela žepna ogledala in druge skrite igračе. Posebno pa sta se jezila na Juhasa, ker jima ni nikdar nič prinesel; zato pa je moral tudi vedno iz klopi. V Janezku Juhasu se je vsled tega vzbudila mržnja do Hambora, ki po nedolžnem tepe vse revne učence, ker v resnici delajo ropot otroci bogatih starišev. Jako je bolelo Juhasa, da mora po nedolžnem toliko trpeti. Mučilo ga je to, da bo tudi on moral prej ali slej nekaj prinesti nenasitima ovaduhoma, da ju zadovolji.

Toda, če je pomislil na uboštvo doma, se mu je stisnilo srce, kajti kako bo mogel kaj prinesti, ko pa ve, da mu mati vsak novčič, ki ga izda za šolo odšteje z bolestnim vzdihom. Njegova mati je tako dobra, še nikoli ga ni tepla in če ga tudi bi, bi ga ne bolelo tako, kot ga bolijo udarci Hamborjeve gorjače.

Tako je že več tednov vrelo v Juhasu. S stisnjenimi ustnicami je sedel pri veronauku in razmišljal o tem, kako bo vse vrnil, ko bo velik kakor Hambor. Trepetaje je poslušal molitev. Pri katehetu Hamborju namreč nikdar ni zmanjkalo inkvizicijskih metod. Ko je on poučeval, je vedno neizprosno mlatil s palico, kot bi veljalo za dobro delo, kadar otroški jok napolnjuje sobo.

V srcu malega Juhasa je stalno naraščal gnjev, pomešan z bolečino in ko je naslednjo uro pred veronaukom bil miren kot zid in sta nesremani Boda in Andrasi skočila proti nemu, tedaj je **skočil iz klopi, udrl** skozi vrata, bežal in kričal po hodniku:

»Nisem govoril, pa nisem govoril . . .«

V polnem teku ga je ustavil g. učitelj Marko:

»Kam pa bežiš, deček? Kaj se ti je zgodilo Juhas?

Juhas je jokaje pogledal naokoli in videl stati na nasprotni strani kaplana s spačenim, bledim obrazom, katerega se je bal in ga sovražil in tam so stali tudi učitelji iz drugih razredov.

Upadel mu je pogum in namesto da bi odgovoril, je krčevito zajokal.

G. učitelj Marko je zmajal z glavo:

— Ali ti nisem vedno pravil, Juhas — je rekel s prijaznim glasom, — ako je kaj, kar mirno povej . . . Povej torej, kaj se ti je pripetilo? —

Mali se je nekoliko ohrabril in začel glasno:

»Andras in Boda me vlečeta vedno iz klopi, dasiravno nikdar ne govorim . . . Pa le nas uboge vedno podita iz klopi, ker jim mi ne moremo nositi potic, klobas in sličnih poslatic. Potem pa nas še gospod kaplan tepejo z debelo gorjačo, če ravno ne govorimo. —

Gospod učitelj Marko je pogledal bledega patra Hambora in naposled dejal Juhasu:

— Deček, idi nazaj v sobo . . . Nič se ti ne bo zgodilo . . . —

Za četrt ure je prišel v razred tudi kaplan Hambor. Vsem v kotu pri peči stoječim je zamahnil z roko, da naj gredo na svoja mesta.

Potem se je, bled kakor kak mučenik, ustavil pred otroci in se prekrižal rekoč:

— Molimo . . . . —

Potem je govoril o ljubezni, se naglo sklonil k Juhasu in vprašal:

— Zakaj si lagal in tako govoril o tvojem veroučitelju? —

Janezek Juhas je z nenavadno mirnostjo odvrnil:

— Nisem lagal . . . —

Pater Hambor je v divji jezi zamahnil proti Juhasu, vendar ni udaril, temveč je rekel:

— Pazi, pazi, končal boš na vešalih. —

Potem je dodal:

— Ti . . . ti socialist . . . —

Juhas ni vedel, kaj to pomeni, a mislil si je, ako je socialist oni, ki ne mara udarcev, potem je v redu. on hoče biti socialist.

In od te minute dalje Juhas ni več med ponižnimi katoliki, kajti kot obiskovalec prvega razreda v sedmem letu jo postal socialist . . .

Prvovrstno blago po nizkih cenah dobite v novootvorjeni

TRGOVINI

„DELAVSKI DOM“

r. z. z o. z.

Maribor, Frankopanova ul. 1.

Delavke, delavci, kupujte svoje življenske potrebščine v svoji trgovini.

Vsi letni naročniki **„Radiowelt“** dobe **zastonj**

14 karatno originalno amerikansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon,** (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev.**

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled **„Radiowelt“.** Naroča se Administration der „Radiowelt“ Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 5½%

proti trimesečni odpovedi.

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.